

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU8

Riksbankens finansiering

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i riksbankslagen. Genom lagändringarna kommer utrymmet för Riksbanken att göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet att formuleras som en möjlighet i stället för en skyldighet. Vid beräkning av vilket belopp framställningen ska avse ska orealiserade vinster på värderingskonton, utom det konto som avser guld, beaktas fullt ut. Riksbankslagen ändras också på så sätt att Riksbanken, i det fall Riksbankens eget kapital understiger målnivån, får ställa krav på räntefri inlåning från kreditinstituten. De sammanlagda lånen från kreditinstituten får inte uppgå till ett högre belopp än att summan av dem tillsammans med Riksbankens eget kapital uppgår till målnivån för eget kapital (målnivån realvärdesäkras genom uppskrivning med konsumentprisindex och uppgår 2024 till 62,4 miljarder kronor).

Utskottet ställer sig också bakom regeringens förslag på de lagändringar som krävs för att i svensk rätt genomföra vissa ändringar i EU:s finalitydirektiv och betaltjänstdirektiv. Det handlar om att också betalningsinstitut och utgivare av elektroniska pengar om de uppfyller vissa krav ska få delta i avvecklingssystem, dvs. system för clearing och avveckling av betalningar och värdepapper. Enligt gällande rätt är det endast Riksbanken, Riksgäldskontoret och kreditinstitut som får delta i avvecklingssystem.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari respektive den 9 april 2025.

Behandlade förslag

Regeringens proposition 2024/25:50 Riksbankens finansiering.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Riksbankens finansiering	5
Deltagande i avvecklingssystem.....	12
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Propositionen	14
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riksbankens finansiering

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:50 punkt 1.

2. Deltagande i avvecklingssystem

Riksdagen antar

a) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden,

b) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster,

c) regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar med de ändringarna att i 3 kap. 7 §

– ska ordet ”eller” bytas ut mot ”och” i första stycket första meningen,

– ska orden ”den registrerade” utgå och ordet ”eller” införas före ”på annat sätt” i tredje stycket första meningen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:50 punkterna 2–4.

Stockholm den 12 december 2024

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD), Björn Wiechel (S), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Eva Lindh (S), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Peder Björk (S), Adam Reuterskiöld (M), Ilona Szatmári Waldau (V) och Anna Starbrink (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2024/25:50 Riksbankens finansiering.

Propositionen innehåller förslag på ändringar i lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank som avser Riksbankens finansiering. Förslaget i denna del är ett svar på de tillkännagivanden som riksdagen lämnade till regeringen i samband med beslutet om ett kapitaltillskott till Riksbanken i juni 2024 (bet. 2023/24:FiU28 punkterna 2 och 3, rskr. 2023/24:277). Riksdagen tillkännagav att regeringen snarast skulle återkomma med lagförslag som klargör förutsättningarna för Riksbankens framställningar om återställning av eget kapital, där kravet på framställning ersätts med en möjlighet till detsamma, och särskilt förtydligar hur asymmetrin i redovisningsprinciperna för orealiserade vinster och förluster ska hanteras vid återställning av Riksbankens eget kapital. Riksdagen tillkännagav också att regeringen snarast skulle återkomma till riksdagen med lagförslag som tillgodoser Riksbankens behov av stärkta möjligheter till självfinansiering.

Propositionen innehåller också de lagändringar som krävs för att i svensk rätt genomföra vissa ändringar i EU:s finalitydirektiv respektive betaltjänstdirektiv. I finalitydirektivet finns regler om godkännande av administratörer av och deltagande i system för clearing och avveckling av betalningar och värdepapper (avvecklingssystem). Enligt ändringar i finalitydirektivet ska också betalningsinstitut och utgivare av elektroniska pengar få delta i avvecklingssystem. Enligt ändringar i EU:s betaltjänstdirektiv ska instituten i så fall uppfylla vissa krav.

Promemorian Nya förutsättningar för Riksbankens finansiering har tagits fram inom Finansdepartementet. Promemorian har remissbehandlats. I propositionen behandlas promemorians förslag.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

Utskottets överväganden

Riksbankens finansiering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i riksbankslagen. Utrymmet för Riksbanken att göra en framställning till riksdagen om återställning av eget kapital formuleras som en möjlighet i stället för en skyldighet. Vid beräkning av vilket belopp framställningen ska avse ska realiserade vinster på värdepapperskonton, utom det konto som avser guld, beaktas fullt ut. I det fall Riksbankens eget kapital understiger målnivån får Riksbanken ställa krav på räntefri inlåning från kreditinstituten. De sammanlagda lånen från kreditinstituten får inte uppgå till ett högre belopp än att summan av dem tillsammans med Riksbankens eget kapital uppgår till målnivån för eget kapital.

Propositionen

Nuvarande förutsättningar för Riksbankens finansiering

Grundläggande principer

Riksbankens oberoende ställning kommer bl.a. till uttryck i hur verksamheten finansieras. Riksbanken har enligt riksbankslagen tillgångar som den förvaltar och det finns inte någon särskild anslagspost för Riksbanken i statens budget. Att Riksbanken har en tillgångsmassa som är skild från statens tillgångar är ett väl etablerat sätt att säkerställa att den kan upprätthålla en tillräckligt hög grad av finansiellt oberoende från staten.

Riksbankens intäkter utgörs i första hand av avkastningen från de egna finansiella tillgångarna i form av räntebärande papper, medan kostnaderna i korthet kan delas in i drifts- respektive räntekostnader. Centralt för Riksbankens möjligheter att uppnå ett positivt räntenetto, och därmed finansiera sin verksamhet, är att banken har tillgång till finansieringskällor som banken inte betalar ränta på, ett s.k. kostnadsfritt kapital.

Utgivna sedlar och mynt

Riksbanken har monopol på att ge ut sedlar och mynt som används som betalningsmedel. Utgivna sedlar och mynt är en form av skuldsedlar som staten genom Riksbanken är skyldig att lösa in. Den utelöpande mängden sedlar och mynt utgör historiskt sett den största posten på skuldsidan på en centralbanks balansräkning. Storleken på denna styrs av allmänhetens efterfrågan på kontanter. Motvärdet av mängden sedlar och mynt kan placeras

i tillgångar, t.ex. obligationer, vilket genererar avkastning. Riksbanken betalar inte ränta på denna skuld men har ändå vissa kostnader för hanteringen av kontanterna. Skillnaden mellan avkastningen på de tillgångar som svarar mot utelöpande sedlar och mynt och Riksbankens totala kostnader för kontanthantering utgör seignoraget.

Historiskt sett har seignoraget varit en viktig intäktskälla för Riksbanken och avgörande för att säkerställa Riksbankens finansiella oberoende. Sedlar och mynt används emellertid i allt mindre utsträckning i Sverige, vilket gör att Riksbanken får mindre tillgång till räntefri finansiering än tidigare.

Riksbankens eget kapital

Riksbankens egna kapital består av en grundfond, en reservfond och balanserade vinstmedel. Grundfonden och reservfonden utgör bundet eget kapital. Det egna kapitalet får enligt riksbankslagen uppgå till högst 60 miljarder kronor (målnivå) och två tredjedelar av denna nivå utgör den s.k. grundnivån för eget kapital. Målnivån realvärdesäkras genom uppskrivning med konsumentprisindex och uppgår 2024 till 62,4 miljarder kronor.

Om Riksbankens eget kapital efter genomförda överföringar till reservfonden och balanserade vinstmedel överstiger målnivån, ska den överskjutande vinsten delas ut till staten.

I förarbetena till den nya riksbankslagen gjordes bedömningen att med ett realvärdesäkrat eget kapital om 60 miljarder kronor kunde sedelmängden minska ytterligare utan att det skulle innebära någon risk för Riksbankens förmåga till självfinansiering (prop. 2021/22:41 s. 150).

Orealiserade vinster på värderingskonton

När värdet på Riksbankens tillgångar förändras bokförs förändringen på skuldsidan i Riksbankens balansräkning. Detta görs på särskilda värderingskonton som anger skillnaden mellan anskaffningsvärde och marknadsvärde. Värdena på dessa konton ingår inte i det egna kapitalet. Det främsta skälet till detta är att orealiserade vinster inte ska kunna bli föremål för utdelning till staten. Vinster och förluster behandlas emellertid asymmetriskt i redovisningen på så sätt att orealiserade förluster av försiktighetsskäl förs till Riksbankens resultat vid årets slut. En orealiserad förlust påverkar därmed, till skillnad från orealiserade vinster, det egna kapitalet. Beräkningen av orealiserade vinster och förluster ska göras värdepapper för värdepapper och valuta för valuta. Det innebär att orealiserade valutavinster enbart kan användas som buffert för framtida valutakursförluster och inte som buffert för exempelvis ränteförluster osv. Även om värdena på Riksbankens värderingskonton inte ska ingå i det egna kapitalet kan de med angivna begränsningar ses som buffertar för det egna kapitalet, eftersom de kan absorbera framtida värdeminskningar.

Kassakrav

Riksbanken har enligt riksbankslagen möjlighet att ställa kassakrav i penningpolitiskt syfte (2 kap. 6 §). Bestämmelsen innebär att Riksbanken får

kräva att en viss andel av ett finansiellt företags placeringar eller förbindelser ska motsvaras av företagets inlåning i Riksbanken. Det konto som det finansiella företaget sätter in kassakravsmedlen på kan vara räntefritt. Det innebär att kassakravet i realiteten är en kostnad för företaget, eftersom medlen hade kunnat placeras på annat sätt som ger avkastning. I stället kan medlen placeras av Riksbanken i tillgångar som ger avkastning.

Återställning av det egna kapitalet

Om Riksbankens eget kapital understiger en tredjedel av målnivån ska Riksbanken, enligt nu gällande riksbankslag, göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet (8 kap. 15 §). Framställningen ska avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till grundnivån, om inte orealiserade vinster på balansräkningen motiverar att återställning sker till en lägre nivå eller inte alls. Om det krävs för att säkerställa Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering, får framställningen motsvara högst ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till målnivån.

Sedan den globala finanskrisen 2008 och 2009 har den svenska ekonomin både utsatts för och riskerat att utsättas för störningar med stora negativa konsekvenser. Efter den globala finanskrisen förstärkte Riksbanken valutarenserven för att vid behov kunna möta kreditinstitutens efterfrågan på likviditet i utländsk valuta. För att få upp inflationstakten och senare för att mildra de ekonomiska konsekvenserna av covid-19-pandemin beslutade Riksbanken att köpa värdepapper i form av bl.a. statsobligationer och bostadsobligationer. Liksom i många andra länder steg inflationen snabbt i Sverige under 2022 och var mot slutet av året över 10 procent. Styrrentor och obligationsrentor steg, vilket minskade värdet på Riksbankens innehav av värdepapper i både svenska kronor och utländsk valuta. Detta medförde en stor orealiserad förlust som påverkade Riksbankens redovisade resultat för 2022 negativt. Enligt Riksbankens årsredovisning för 2023 uppgick summan av eget kapital och årets vinst till –2 miljarder kronor. Riksbanken lämnade därför i april 2024 in en framställning till riksdagen med ett förslag om att återställa det egna kapitalet till riksbankslagens grundnivå, vilket skulle innebära ett kapitaltillskott på 43,7 miljarder kronor under 2024. Riksdagen beslutade i juni 2024 att delvis bifalla framställningen genom en överföring av 25 miljarder kronor till Riksbanken från statens budget.

Förtydligande om hur orealiserade vinster på värderegleringskonton ska beaktas

I propositionen föreslås att utrymmet för Riksbanken att göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet ska ändras och formuleras som en möjlighet i stället för en skyldighet. Vid beräkning av vilket belopp framställningen ska avse föreslås vidare att orealiserade vinster på värderegleringskonton, utom det konto som avser guld, ska beaktas fullt ut.

Enligt gällande redovisningsprinciper påverkar Riksbankens orealiserade förluster resultatet och därmed det egna kapitalet negativt. Orealiserade vinster

påverkar dock inte det egna kapitalet i positiv riktning, eftersom dessa i stället redovisas på värderegleringskonton som inte ingår i det egna kapitalet. Detta asymmetriska sätt att behandla orealiserade vinster respektive förluster innebär enligt regeringen att det är svårt att bedöma hur stort eget kapital Riksbanken är i behov av efter det att både stora ökningarna och minskningar av värdet på Riksbankens tillgångar har skett.

Riksbankens fullmäktige och direktion får enligt riksdagsordningen göra framställningar hos riksdagen inom sina ansvarsområden (tilläggsbestämmelse 9.17.4), t.ex. framställningar om återställning av eget kapital. Riksbankslagens bestämmelse 8 kap. 15 § utgör en särreglering i förhållande till den allmänna bestämmelsen i riksdagsordningen. Enligt den nuvarande lydelsen i riksbankslagen gäller att om Riksbankens eget kapital understiger en tredjedel av målnivån ska Riksbanken göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet, varvid Riksbanken ska ta hänsyn till de orealiserade vinsterna på balansräkningen vid bedömningen av hur stort belopp framställningen ska avse. Framställningen ska vidare enligt nuvarande lydelse avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till grundnivån, om inte orealiserade vinster på balansräkningen motiverar att återställning sker till en lägre nivå eller inte alls. Regeringen anför i propositionen att syftet med bestämmelsen i 8 kap. 15 § riksbankslagen är att ge Riksbanken en möjlighet att täcka förluster genom att mer förlustbärande kapital skjuts till. Även om orealiserade vinster på balansräkningen inte ska ingå i det egna kapitalet kan de användas för att absorbera framtida förluster inom samma tillgångsslag. Vid bedömningen av kapitalbehovet är det då enligt regeringen relevant att beakta vilka orealiserade vinster som finns på balansräkningen. Regeringen föreslår därför att den nuvarande bestämmelsen om återställning av Riksbankens eget kapital ändras så att orealiserade vinster på värderegleringskonton ska beaktas i sin helhet. I likhet med de bedömningar som gjordes i förarbetena till den nya riksbankslagen bör dock värdeförändringar i Riksbankens guldreserv inte beaktas i samband med återställning av det egna kapitalet (prop. 2021/22:41 s. 149). Det bör enligt regeringen komma till uttryck i lagtexten.

För att säkerställa Riksbankens finansiella oberoende bör det enligt regeringen vara Riksbanken, inte lagstiftaren, som avgör om en framställning om återställning av eget kapital bör göras. Regeringen anför att även om Riksbankens eget kapital understiger de nivåer som enligt riksbankslagen aktualiserar en framställning till riksdagen, kan det finnas skäl för Riksbanken att inte begära återställning av det egna kapitalet. Det gäller t.ex. om finansieringsbehovet av verksamheten minskar eller om värdet på utgivna sedlar och mynt ökar. En sådan ordning ger också Riksbanken flexibilitet att hantera förluster när dess intjäningsförmåga på lång sikt inte har försämrats. Regeringen anser därför att bestämmelsen om återställning av Riksbankens eget kapital i riksbankslagen bör formuleras som en möjlighet i stället för en skyldighet för Riksbanken att göra en sådan framställning. Emellertid bör utgångspunkten enligt regeringen även i fortsättningen vara att Riksbankens

eget kapital tillsammans med orealiserade vinster på värderegleringskonton ska uppgå till grundnivån och att Riksbanken bör göra en framställning om återställning av det egna kapitalet när detta sjunkit till en nivå som understiger en tredjedel av målnivån.

Ett nytt inlåningskrav på kreditinstitut

I propositionen föreslås också att om Riksbankens eget kapital understiger målnivån för det egna kapitalet, ska Riksbanken få kräva att en andel av ett kreditinstituts inlåning och skuldförbindelser ska motsvaras av företagets inlåning i Riksbanken. Kravet ska gälla samtliga svenska kreditinstitut och filialer till utländska kreditinstitut, dvs. kreditinstitut som bedriver verksamhet i Sverige. Summan av de totala andelarna ska som mest få motsvara ett belopp som innebär att summan av det egna kapitalet och inlåningen och värdet av eventuella kassakrav motsvarar målnivån för Riksbankens eget kapital.

Utvecklingen i Sverige är att sedlar och mynt används i allt mindre utsträckning. Regeringen konstaterar att det därför kommer att vara svårt att öka Riksbankens intjäningsförmåga via denna källa och på så sätt bygga upp det egna kapitalet. Processen mot minskad kontantanvändning och minskad kontantmängd är en följd av bl.a. enklare och billigare tjänster för kortbetalningar och andra elektroniska betalningar. Utvecklingen har delvis drivits på av affärsbankerna som generellt har lägre kostnader för elektroniska betalningar än för sin kontanthantering. Den stigande andelen elektroniska betalningar har vidare ökat kraven på Riksbankens avvecklingssystem. Med de snabba förändringarna stiger också behovet av att Riksbanken följer utvecklingen på betalningsmarknaden och anpassar sin verksamhet efter den, särskilt i förhållande till nya typer av risker som uppkommer i digitala betalningssystem. Detta kommer särskilt till uttryck i den nya riksbankslagen där Riksbanken har fått ett utökat och förtydligt ansvar för att allmänheten ska kunna göra betalningar i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Dessa nya krav på Riksbankens verksamhet innebär enligt regeringen att Riksbankens förvaltningskostnader i vart fall inte kommer att minska. Regeringen anser därför att det bör införas en möjlighet för Riksbanken att besluta om att vissa finansiella företag ska ha räntefri inlåning i Riksbanken. Kravet bör formuleras på liknande sätt som i bestämmelsen om kassakrav, men inlåningen ska inte ha något penningpolitiskt syfte. I stället ska syftet med ett nytt sådant krav enbart vara att finansiera Riksbankens verksamhet.

Ett beslut om sådan kostnadsfri inlåning bör enligt regeringen omfatta samtliga kreditinstitut som bedriver verksamhet i Sverige, dvs. institut med säte eller filial här. Den andel av förbindelserna som respektive institut ska hålla som inlåning i Riksbanken bör vara lika stor för alla institut och de kommer därmed att bidra till finansieringen proportionerligt utifrån sin storlek.

En förutsättning för att Riksbanken ska få ta in räntefri inlåning från kreditinstitut är enligt förslaget att Riksbankens eget kapital sjunkit under målnivån. De sammanlagda lånen får inte uppgå till ett högre belopp än att

summan av dem tillsammans med det egna kapitalet uppgår till målnivån för eget kapital. Beräkningen av inlåningsutrymmet ska göras på årsbasis vid räkenskapsårets slut, dvs. den 31 december.

Utgångspunkten bör enligt regeringen vara att de konton som kreditinstituten sätter in medlen på är räntefria. Riksbanken får enligt förslaget endast kräva minusränta för inlåningen om myndighetens egen styrränta är lägre än 0 procent. Räntan får då inte understiga styrräntan.

På samma sätt som vid underlåtenhet att uppfylla kassakrav i penningpolitiskt syfte föreslås Riksbanken kunna besluta om sanktionsavgift om ett företag inte uppfyller inlåningskravet.

Regeringen framhåller att utgångspunkten även fortsättningsvis är att Riksbankens eget kapital ska uppgå till vissa nivåer. Vidare kan ett alltför stort utnyttjande av inlåningskravet få oönskade sidoeffekter, såsom penningpolitiska effekter. Samtidigt ska Riksbanken i alla sina beslut iakttä grundläggande principer om proportionalitet och beakta det överordnade målet om prisstabilitet. Dessa allmänna krav på verksamheten innebär enligt regeringen begränsningar för hur stort inlåningsutrymmet kan bli.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2025.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag på ändringar i riksbankslagen är ett svar på de tillkännagivanden som riksdagen, på finansutskottets förslag, lämnade till regeringen i samband med beslutet om ett kapitaltillskott till Riksbanken i juni 2024 (bet. 2023/24:FiU28 punkterna 2 och 3, rskr. 2023/24:277).

Som utskottet konstaterade i det betänkandet visar de senaste årens snabba värdeförändringar i Riksbankens värdepappersportfölj på de långsiktiga utmaningarna i dagens finansieringslösning. Dessa utmaningar förstärks av asymmetrin i principerna för hur realiserade vinster och förluster redovisas. Den volatilitet i det redovisade resultatet, och därmed i eget kapital, som har uppstått under senare år riskerar enligt utskottet att skapa en situation där Riksbankens balansräkning blir nära kopplad till den statliga budgetprocessen, vilket i sin tur kan leda till att Riksbankens finansiella oberoende ifrågasätts. Det är centralt att Riksbankens intjäning är stabil och inte hindrar banken från att använda sin balansräkning för att fullgöra sina lagstadgade uppgifter. Vidare har nya krav på Riksbankens verksamhet som en följd av förändringar på betalningsmarknaden och de krav som ställs i riksbankslagen inom bl.a. beredskapsområdet lett till ökade förvaltningskostnader för banken. Riksbankens intjäningsförmåga har dock inte ökat i samma utsträckning, bl.a. på grund av att Riksbanken inte har en tillräckligt omfattande kostnadsfri finansiering i form av utgivna sedlar och mynt. I stället är efterfrågan på kontanter låg i förhållande till ekonomins storlek och minskar trendmässigt. Den kostnadsfria finansieringen riskerar därmed att bli för låg framöver.

Mot den bakgrunden välkomnar utskottet regeringens förslag om dels ett klargörande av förutsättningarna för Riksbankens framställningar om eget kapital till riksdagen, dels ett nytt inlåningskrav på kreditinstitutet som stärker Riksbankens möjligheter till självfinansiering. Det föreslagna nya inlåningskravet innebär att Riksbanken får ett stabilt kostnadsfritt kapital.

Utskottet har noterat att Riksbanken i sitt remissvar på lagförslaget, även med de stärkta möjligheter till självfinansiering som förslaget innebär, ser vissa risker när det gäller Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering.

Utskottet vill här framhålla att riksbankslagens bestämmelser om återställning av eget kapital är en särreglering i förhållande till de allmänna bestämmelserna i riksdagsordningen. De nu gällande bestämmelserna i riksbankslagen innebär en skyldighet för Riksbanken att om en viss kapitalnivå underskrids göra en framställning till riksdagen om kapitalåterställning. Med de lagändringar som föreslås i propositionen blir det Riksbanken och inte lagstiftaren som avgör om en framställning om återställning av eget kapital bör göras. Denna valmöjlighet stärker enligt utskottet Riksbankens finansiella oberoende. Samtidigt framgår av propositionen att utgångspunkten även i fortsättningen bör vara att Riksbankens eget kapital tillsammans med orealiserade vinster på balansräkningen ska uppgå till grundnivån och att Riksbanken ska göra en framställning om återställning av det egna kapitalet när detta sjunkit till en nivå som understiger en tredjedel av målnivån. Riksbankslagens särreglering på detta område innebär ingen inskränkning av riksdagsordningens allmänna bestämmelser om att Riksbankens fullmäktige och direktion får göra framställningar hos riksdagen inom sina ansvarsområden (tilläggsbestämmelse 9.17.4), exempelvis framställningar om återställning av eget kapital.

Utskottet förutsätter att Riksbanken – om det skulle uppstå en situation där Riksbanken bedömer att dess kapacitet att bära förluster eller dess förmåga till långsiktig intjäning försämrats så att dess möjligheter att uppfylla sina lagstadgade uppgifter begränsas samtidigt som förutsättningarna för en framställning om kapitalåterställning enligt riksbankslagen inte är uppfyllda – använder sin allmänna framställningsrätt enligt riksdagsordningen och föreslår åtgärder för att hantera den uppkomna situationen.

Utskottet vill avslutningsvis betona vikten av en oberoende, effektiv och välfungerande riksbank. Det är centralt att Riksbanken alltid kan fullgöra sina lagstadgade uppgifter och befogenheter inom t.ex. penningpolitik och finansiell stabilitet. Riksbankens tillgångsförvaltning är ett medel för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter och befogenheter och finansiera verksamheten, och inte ett mål i sig. Detta innebär t.ex. att uppgifterna och befogenheterna i fråga om penningpolitik och det finansiella systemet har företräde framför tillgångsförvaltningen. Det ska också påpekas att staten garanterar Riksbankens förpliktelser (1 kap. 3 § riksbankslagen) även om Riksbanken har egna tillgångar som den förvaltar och därmed är finansiellt

oberoende i förhållande till staten. Utskottet avser att även fortsättningsvis noga följa hur Riksbankens möjligheter till självfinansiering utvecklas.

I författningskommentaren till 8 kap. 16 § riksbankslagen i propositionen (s. 36) hänvisas till lagtext som har vissa avvikelser av redaktionell karaktär i förhållande till regeringens lagförslag. Utskottet påminner om att det vid motsstående ordalydelser alltid är lagtexten som har företräde i rättstillämpningen.

Därmed tillstyrker utskottet propositionen.

Deltagande i avvecklingssystem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag på de lagändringar som krävs för att i svensk rätt genomföra vissa ändringar i EU:s finalitydirektiv och betaltjänstdirektiv. Det handlar om att också betalningsinstitut och utgivare av elektroniska pengar om de uppfyller vissa krav ska få delta i avvecklingssystem, dvs. system för clearing och avveckling av betalningar och värdepapper. Enligt gällande rätt är det endast Riksbanken, Riksgäldskontoret och kreditinstitut som får delta i avvecklingssystem.

Propositionen

EU:s finalitydirektiv genomförs i Sverige i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelse på finansmarknaden (avvecklingslagen). Avvecklingslagen innebär att administratörer av system för clearing eller avveckling av betalningar, framför allt clearingbolag, ska godkännas av Finansinspektionen. I ett avvecklingssystem får Riksbanken, Riksgäldskontoret och kreditinstitut delta. Beslutade ändringar i finalitydirektivet innebär att också betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar ska få delta i avvecklingssystem. För att få delta ska instituten uppfylla vissa krav. Av propositionen framgår att det i dag finns ca 45 betalningsinstitut och ett tiotal institut för elektroniska pengar i Sverige.

EU:s betaltjänstdirektiv genomförs i Sverige i lagen (2010:751) om betaltjänster (betaltjänstlagen). Lagen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för tillhandahållande av betaltjänster, bl.a. bestämmelser om tillträde till betalningssystem. Från bestämmelserna undantas avvecklingssystem. Enligt beslutade ändringar i betaltjänstdirektivet ska undantaget för avvecklingssystem tas bort.

För att genomföra ändringarna i finalitydirektivet och betaltjänstdirektivet föreslår regeringen att motsvarande bestämmelser införs i svensk rätt.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att lagändringarna träder i kraft den 9 april 2025. Det är det datum som ändringarna i EU:s finalitydirektiv och betaltjänstdirektiv senast ska börja tillämpas.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

Vidare föreslår utskottet vissa lagtekniska justeringar av lagförslaget i propositionen. Utskottet har noterat att ordet ”och” uppenbart oavsiktligt fallit bort i den föreslagna lydelsen av 3 kap. 7 § första stycket förslag till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar och ersatts med ”eller”. I tredje stycket första meningen samma paragraf ska orden ”den registrerade” tas bort, och efter ordet ”utgivaren” ska ordet ”eller” läggas till.

Utskottet tillstyrker alltså propositionen med de ändringar som framgår av utskottets förslag till riksdagsbeslut.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:50 Riksbankens finansiering:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2022:1568) om Sveriges riksbank¹ dels att nuvarande 8 kap. 16 § och 12 kap. 3 och 4 §§ ska betecknas 8 kap. 18 § och 12 kap. 4 och 5 §§,

dels att 2 kap. 6 §, 8 kap. 15 § och den nya 12 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att rubrikerna närmast före 8 kap. 16 § och 12 kap. 3 och 4 §§ ska sättas närmast före de nya 8 kap. 18 § och 12 kap. 4 respektive 5 §§,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 8 kap. 16 och 17 §§ och 12 kap. 3 §, och närmast före 12 kap. 3 § ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

6 §

Riksbanken får kräva att en viss andel av ett finansiellt företags placeringar eller förbindelser ska motsvaras av företagets inlåning i Riksbanken (kassakrav).

Riksbanken får besluta att ett finansiellt företag som inte uppfyller kassakraven ska betala en sanktionsavgift till staten. Avgiften ska uppgå till ett belopp som motsvarar en ränta på underskottet som för varje dag uppgår till den gällande styrräntan med ett tillägg av två procentenheter, dock lägst 1 procent.

Sanktionsavgiften får helt eller delvis sättas ned, om det finns särskilda skäl.

Riksbanken får kräva att en viss andel av ett finansiellt företags placeringar eller förbindelser ska motsvaras av företagets inlåning i Riksbanken (kassakrav).

8 kap.

15 §

Om det egna kapitalet understiger en tredjedel av målnivån, ska Riksbanken göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet.

Om *summan* av det egna kapitalet och *orealiserade vinster på värderegleringskonton, utom det konto som avser guld, uppgår till ett belopp som understiger en*

¹ Senaste lydelse av 8 kap. 16 § 2023:214.

Framställningen ska avse ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till grundnivån, om inte orealiserade vinster på balansräkningen motiverar att återställning sker till en lägre nivå eller inte alls.

Om det krävs för att säkerställa Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering, får framställningen motsvara högst ett belopp som innebär att det egna kapitalet återställs till målnivån.

tredjedel av målnivån, får Riksbanken göra en framställning till riksdagen om återställning av det egna kapitalet.

Framställningen ska avse ett belopp som innebär att *summan av det egna kapitalet och orealiserade vinster på värdepapperskonton, utom det konto som avser guld*, återställs till en nivå som motsvarar grundnivån för det egna kapitalet.

Om det krävs för att säkerställa Riksbankens förmåga till långsiktig självfinansiering, får framställningen avse ett belopp som innebär att *summan av det egna kapitalet och orealiserade vinster på värdepapperskonton, utom det konto som avser guld, uppgår till ett belopp som motsvarar målnivån*.

16 §

Om det egna kapitalet understiger målnivån, får Riksbanken kräva att en andel av kreditinstituts inlåning och emitterade skuldförbindelser (skulder) ska motsvaras av institutets inlåning i Riksbanken. Andelen får högst motsvara ett belopp som innebär att summan av Riksbankens eget kapital samt institutens samlade andelar enligt denna bestämmelse och 2 kap. 6 § motsvarar målnivån.

Ett sådant krav som avses i första stycket ska gälla samtliga svenska kreditinstitut och filialer till utländska kreditinstitut.

Som skulder enligt första stycket räknas inte skulder till

1. andra kreditinstitut eller filialer som omfattas av första stycket eller motsvarande krav i ett annat land inom EES, och

2. Riksbanken.

17 §

Ränta på inlåning enligt 16 § första stycket får vara negativ bara om den gällande styrräntan är

negativ. Räntan på inlåningen får då inte understiga styrräntan.

12 kap.

Sanktionsavgift

3§

Riksbanken får besluta att ett företag som inte uppfyller kraven enligt 2 kap. 6 § eller 8 kap. 16 § ska betala en sanktionsavgift till staten. Avgiften ska uppgå till ett belopp som motsvarar en ränta på underskottet som för varje dag uppgår till den gällande styrräntan med ett tillägg av två procentenheter, dock lägst 1 procent.

Sanktionsavgiften får helt eller delvis sättas ned, om det finns särskilda skäl.

3 §

Riksbankens beslut enligt 2 §, 2 kap. 6 § och 4 kap. 4 § första och andra styckena får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

4 §

Riksbankens beslut enligt 2 och 3 §§, 2 kap. 6 §, 4 kap. 4 § första och andra styckena och 8 kap. 16 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden

dels att 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det närmast före 9 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Anmälan av avvecklingssystem”,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 8 a–8 e §§, och närmast före 8 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Deltagare i ett avvecklingssystem får vara

1. Riksbanken och andra centralbanker,
2. Riksgäldskontoret och utländska offentliga institutioner som i sitt hemland driver verksamhet som är jämförbar med kontorets,
3. centrala motparter och clearingbolag,
4. svenska värdepapperscentraler,
5. företag som har tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
6. företag som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

7. företag som har tillstånd enligt lagen (2010:751) om betaltjänster eller lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

7. utländska företag som i hemlandet driver sådan verksamhet som avses i 3–6,

8. utländska företag som i hemlandet driver sådan verksamhet som avses i 3–7,

8. andra juridiska personer som för egen räkning avvecklar förpliktelser att leverera finansiella instrument i systemet, och

9. andra juridiska personer som för egen räkning avvecklar förpliktelser att leverera finansiella instrument i systemet, och

9. clearingmedlemmar som avses i förordning (EU) nr 648/2012.

10. clearingmedlemmar som avses i förordning (EU) nr 648/2012.

Utländska företag som avses i första stycket 7 ska i hemlandet stå under betryggande tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ.

Utländska företag som avses i första stycket 8 ska i hemlandet stå under betryggande tillsyn av en myndighet eller något annat behörigt organ.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/886 av den 13 mars 2024 om ändring av förordningarna (EU) nr 260/2012 och (EU) 2021/1230 och direktiven 98/26/EG och (EU) 2015/2366 vad gäller omedelbara betalningar i euro.

Betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar**8 a §**

För att ett företag som avses i 8 § första stycket 7 ska få delta i ett avvecklingsystem ska företaget

1. ta fram en beskrivning av de åtgärder som har vidtagits enligt 3 kap. 7 § lagen (2010:751) om betaltjänster eller 3 kap. 7 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

2. ta fram en beskrivning av de styr- och kontrollformer som avses i 2 kap. 6 § lagen om betaltjänster eller 2 kap. 6 § lagen om elektroniska pengar, och

3. ta fram en plan för avveckling av verksamheten.

8 b §

Om medel hålls avskilda enligt 3 kap. 7 § första stycket 1 lagen (2010:751) om betaltjänster eller 3 kap. 7 § första stycket 1 lagen (2011:755) om elektroniska pengar ska beskrivningen enligt 8 a § 1, beroende på vad som är tillämpligt, innehålla

1. uppgifter om vilka personer hos kreditinstitutet eller det utländska kreditinstitutet som har tillgång till det särskilda kontot,

2. uppgifter om hur det säkerställs att medel investeras i likvida tillgångar med låg risk,

3. uppgifter om medlens sakrättsliga skydd,

4. en kopia av avtalet med kreditinstitutet eller det utländska kreditinstitutet, och

5. en utfästelse om att uppfylla det krav som avses i 8 a § 1.

8 c §

Om medel omfattas av en försäkring eller garanti enligt 3 kap. 7 § första stycket 2 lagen

(2010:751) om betaltjänster eller 3 kap. 7 § första stycket 2 lagen (2011:755) om elektroniska pengar ska beskrivningen enligt 8 a § 1 innehålla

1. en bekräftelse om att försäkringsföretaget eller kreditinstitutet inte ingår i samma koncern som företaget,

2. uppgifter om hur det säkerställs att försäkringen eller garantin ger samma skydd som om medlen hålls åtskilda enligt 3 kap. 7 § första stycket 1 lagen om betaltjänster eller 3 kap. 7 § första stycket 1 lagen om elektroniska pengar,

3. uppgifter om försäkringens avtalsvillkor i fråga om löptid och förlängning, och

4. en kopia av avtalet med försäkringsgivaren eller garantistäl-laren.

8 d §

De styr- och kontrollformer som avses i 8 a § 2 ska vara ändamålsenliga för deltagande i avvecklingsystem och beskrivningen av styr- och kontrollformerna ska innehålla uppgifter om

1. verksamhetens identifierade risker och hanteringen av dessa,

2. interna riktlinjer och instruktioner,

3. bokföringsskyldighet,

4. vilka personer som ansvarar för system för intern kontroll och styrning,

5. revisor, och

6. styrelse och verkställande direktör.

I förekommande fall ska beskrivningen av styr- och kontrollformer även innehålla uppgifter om

1. övervakning och kontroll av ombud och filialer,

2. övervakning och kontroll av uppdragstagare, och

3. styrningen av den koncern som företaget ingår i.

8 e §

Den plan som avses i 8 a § 3 ska beakta verksamhetens art och beskaffenhet och innehålla uppgifter om en ordnad avveckling av verksamheten.

Denna lag träder i kraft den 9 april 2025.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster

Härigenom föreskrivs¹ att 3 kap. 7 § och 7 kap. 3 § lagen (2010:751) om betaltjänster ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 §²

Ett betalningsinstitut eller en registrerad betaltjänstleverantör ska vidta särskilda åtgärder för att skydda en betaltjänstanvändares medel som mottagits för genomförande av betalningstransaktioner. Sådana medel ska

1. hållas avskilda från betalningsinstitutets eller den registrerade betaltjänstleverantörens egna tillgångar och medel som innehas för annans räkning än betaltjänstanvändares, eller

2. omfattas av en försäkring eller garanti som ger samma skydd för betaltjänstanvändaren som om medlen hålls åtskilda enligt 1.

2. omfattas av en försäkring eller garanti som

a) tillhandahålls av ett försäkringsföretag eller ett kreditinstitut som inte ingår i samma koncern som betalningsinstitutet eller den registrerade betaltjänstleverantören, och

b) ger samma skydd för betaltjänstanvändaren som om medlen hålls åtskilda enligt 1.

Medel för genomförande av transaktioner enligt första stycket 1, som fortfarande innehas av betalningsinstitutet eller den registrerade betaltjänstleverantören vid slutet av bankdagen efter den dag då medlen mottogs, ska deponeras på ett särskilt konto hos ett kreditinstitut eller ett utländskt kreditinstitut eller investeras i likvida tillgångar med låg risk.

Första och andra styckena gäller även i de fall då ett betalningsinstitut eller en registrerad betaltjänstleverantör tar emot medel där en andel ska användas för framtida betalningstransaktioner och återstoden för andra tjänster än betaltjänster. Om det inte går att fastställa hur stor andel av användares medel som kommer att användas till betalningstransaktionerna, får ett betalningsinstitut eller en registrerad betaltjänstleverantör, om det är möjligt att på grundval av historiska uppgifter och efter tillstånd av Finansinspektionen, göra en uppskattning av denna andel.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/886 av den 13 mars 2024 om ändring av förordningarna (EU) nr 260/2012 och (EU) 2021/1230 och direktiven 98/26/EG och (EU) 2015/2366 vad gäller omedelbara betalningar i euro.

² Senaste lydelse 2018:175.

7 kap.**3 §**

Bestämmelserna i 1 och 2 §§
gäller inte för

Bestämmelserna i 1 och 2 §§
gäller inte för betalningssystem i
vilka en betaltjänstleverantör ver-
kar eller kan verka både som be-
talarens och betalningsmottagarens
betaltjänstleverantör samt är en-
samt ansvarig för betalningssys-
temets ledning, och denne betal-
tjänstleverantör tillåter andra betal-
tjänstleverantörer att delta i betal-
ningssystemet utan att dessa kan
förhandla om avgifter mellan sig
avseende betalningssystemet.

*1. betalningssystem enligt lagen
(1999:1309) om system för avveck-
ling av förpliktelser på finansmark-
naden, eller*

*2. betalningssystem i vilka en
betaltjänstleverantör verkar eller
kan verka både som betalarens och
betalningsmottagarens betaltjänst-
leverantör samt är ensamt ansvarig
för betalningssystemets ledning,
och denne betaltjänstleverantör
tillåter andra betaltjänstleveran-
törer att delta i betalningssystemet
utan att dessa kan förhandla om
avgifter mellan sig avseende be-
talningssystemet.*

Denna lag träder i kraft den 9 april 2025.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar

Häri genom föreskrivs¹ att 3 kap. 7 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

7 §

Ett institut för elektroniska pengar eller en registrerad utgivare ska vidta åtgärder för att skydda de medel som har tagits emot i utbyte mot utgivna elektroniska pengar. Sådana medel ska

1. hållas avskilda från institutets eller utgivarens egna tillgångar och medel som innehas för någon annans räkning än innehavaren av de elektroniska pengarna, eller

2. omfattas av en försäkring eller garanti som ger samma skydd för innehavaren av de elektroniska pengarna som om medlen hållits avskilda enligt 1.

2. omfattas av en försäkring eller garanti som

a) tillhandahålls av ett försäkringsföretag eller ett kreditinstitut som inte ingår i samma koncern som institutet för elektroniska pengar eller den registrerade utgivaren, och

b) ger samma skydd för innehavaren av de elektroniska pengarna som om medlen hållits avskilda enligt 1.

Medel enligt första stycket 1, som fortfarande innehas av institutet för elektroniska pengar eller den registrerade utgivaren vid slutet av bankdagen efter den dag då medlen mottogs, ska avskiljas på ett särskilt konto hos en svensk bank, ett svenskt kreditmarknadsföretag eller ett utländskt bank- eller kreditföretag eller investeras i likvida tillgångar med låg risk.

Medel som tas emot i form av en betalning via ett betalningsinstrument behöver inte skyddas förrän de har krediterats ett betalkonto hos institutet eller den registrerade utgivaren på annat sätt gjorts tillgängliga för ett institut för elektroniska pengar eller en registrerad utgivare. Medlen ska dock skyddas senast fem bankdagar efter det att de elektroniska pengarna som betalningen avsåg gavs ut.

Institut för elektroniska pengar och registrerade utgivare som tillhandahåller betaltjänster som inte är knutna till utgivning av elektroniska pengar ska för den verksamheten tillämpa bestämmelserna om skyddskrav i 3 kap. 7 § lagen (2010:751) om betaltjänster.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/886 av den 13 mars 2024 om ändring av förordningarna (EU) nr 260/2012 och (EU) 2021/1230 och direktiven 98/26/EG och (EU) 2015/2366 vad gäller omedelbara betalningar i euro.

Denna lag träder i kraft den 9 april 2025.